

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 12ης Δεκεμβρίου 2002 *

Στην υπόθεση T-63/01,

The Procter & Gamble Company, με έδρα στο Cincinnati, Οχάιο (Ηνωμένες Πολιτείες), εκπροσωπούμενη από τον δικηγόρο T. van Innis, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Γραφείου Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (ΓΕΕΑ), εκπροσωπούμενου από τους O. Montalto και E. Joly,

καθού,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

που έχει ως αντικείμενο αίτηση ακυρώσεως της αποφάσεως του τρίτου τμήματος προσφυγών του Γραφείου Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα), της 14ης Δεκεμβρίου 2000 (υπόθεση R 74/1998-3), η οποία κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 11 Ιανουαρίου 2001,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Μ. Βηλαρά, Πρόεδρο, V. Tiili και P. Mengozzi, δικαστές,

γραμματέας: D. Christensen, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την αίτηση που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 16 Μαρτίου 2001,

έχοντας υπόψη το υπόμνημα αντικρούσεως που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 29 Μαΐου 2001,

έχοντας υπόψη τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας,

κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 10ης Ιουλίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

- 1 Στις 16 Απριλίου 1996, η προσφεύγουσα κατέθεσε αίτηση καταχώρισης εικονιστικού κοινοτικού σήματος στο Γραφείο Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (στο εξής: Γραφείο), δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) 40/94 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1993, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ 1994, L 11, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε. Στις 25 Μαρτίου 1997, περιήλθε στο Γραφείο απεικόνιση του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώριση, με τον νέον χαρακτηρισμό ως τρισδιάστατου εικονιστικού σήματος.
- 2 Το σημείο του οποίου ζητείται η καταχώριση συνίσταται στο κατωτέρω απεικονιζόμενο σχήμα:



Όψη υπό προοπτική



Εμπρόσθια όψη



Πλάγια όψη

- 3 Η καταχώριση του σήματος ζητήθηκε για σαπούνια υπαγόμενα στην κλάση 3 κατά την έννοια του διακανονισμού της Νίκαιας που αφορά την κατάταξη προϊόντων και υπηρεσιών με σκοπό την καταχώριση των σημάτων, της 15ης Ιουνίου 1957, όπως αναθεωρήθηκε και τροποποιήθηκε.

- 4 Στις 18 Μαρτίου 1998, ο εξεταστής κοινοποίησε στην προσφεύγουσα την απόρριψη της αιτήσεως καταχωρίσεως, εκτιμώντας ότι το σημείο αποτελείται αποκλειστικά από το σχήμα που επιβάλλεται από την ίδια τη φύση του προϊόντος, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο ε', περίπτωση i, του κανονισμού 40/94.

- 5 Με απόφαση της 15ης Μαρτίου 1999, το τμήμα προσφυγών επιβεβαίωσε την απόφαση του εξεταστή για τους ακόλουθους λόγους: πρώτον, η τροποποίηση της αρχικής αιτήσεως εικονιστικού σήματος σε αίτηση τρισδιάστατου σήματος συνιστά ουσιώδη αλλοίωση της αιτήσεως κοινοτικού σήματος απαγορευόμενη από το άρθρο 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 40/94· δεύτερον, το σημείο αποτελείται αποκλειστικά από το σχήμα που επιβάλλεται από την ίδια τη φύση του προϊόντος, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο ε', περίπτωση i, του κανο-

νισμού 40/94· τρίτον, το σημείο αποτελείται από σχήμα το οποίο είναι απαραίτητο για την επίτευξη ενός τεχνικού αποτελέσματος, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο ε', περίπτωση ii, και, τέταρτον, το σημείο στερείται διακριτικού χαρακτήρα κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94.

- 6 Με απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2000, T-122/99, Procter & Gamble κατά ΓΕΕΑ (Σχήμα σαπουνιού) (Συλλογή 2000, σ. II-265), το Πρωτοδικείο ακύρωσε την απόφαση του τμήματος προσφυγών για τον λόγο ότι, πρώτον, το τμήμα προσφυγών υπερέβη την αρμοδιότητά του κηρύσσοντας αυτεπαγγέλτως το απαράδεκτο της επίδικης αιτήσεως καταχώρισεως, δεύτερον, το τμήμα προσφυγών προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας παραλείποντας να την καλέσει να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί δύο νέων απολύτων λόγων απαραδέκτου που αυτό δέχθηκε αυτεπαγγέλτως, ήτοι των προβλεπομένων στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', και στοιχείο ε', περίπτωση ii, του κανονισμού 40/94, και, τρίτον, το τμήμα προσφυγών υπέπεσε σε νομική πλάνη αρνούμενο την καταχώριση του κατατεθέντος σήματος για τον λόγο ότι αποτελείται αποκλειστικά από σχήμα που επιβάλλεται από την ίδια τη φύση του προϊόντος, κατά την έννοια του προμνημονευθέντος άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο ε', περίπτωση i. Κατά το Πρωτοδικείο, η τελευταία αυτή διάταξη δεν ευρίσκει εφαρμογή, δεδομένου ότι υφίστανται στο εμπόριο άλλα σχήματα τεμαχίων σαπουνιού που δεν παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά του σχήματος του σαπουνιού που αποτελεί αντικείμενο της αιτήσεως (προμνημονευθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου, σκέψη 55).
- 7 Ενόψει της εκτελέσεως της προμνημονευθείσας αποφάσεως του Πρωτοδικείου, ο εισηγητής του τρίτου τμήματος προσφυγών κάλεσε την προσφεύγουσα, με κοινοποίηση της 7ης Ιουνίου 2000, να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της επί της εφαρμογής στην προκειμένη περίπτωση του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', και στοιχείο ε', περίπτωση ii, του κανονισμού 40/94.
- 8 Με απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2000 (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), το τρίτο τμήμα προσφυγών απέρριψε την αίτηση καταχώρισεως εκτιμώντας, κατ' ουσίαν, ότι το επίμαχο σημείο στερείται διακριτικού χαρακτήρα κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94.

Αιτήματα των διαδίκων

9 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·
- να καταδικάσει το Γραφείο στα δικαστικά έξοδα.

10 Το Γραφείο ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή·
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της ουσίας

11 Προς στήριξη της προσφυγής της, η προσφεύγουσα προβάλλει δύο λόγους αντλούμενους, αντιστοίχως, από την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και από την παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 12 Η προσφεύγουσα προβάλλει ότι συντρέχει προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της καθόσον η προσβαλλόμενη απόφαση ελήφθη από τα ίδια μέλη του τρίτου τμήματος προσφυγών που είχαν εκδώσει, στις 15 Μαρτίου 1999, την απόφαση που ακυρώθηκε με την προμνημονευθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου, και η οποία αφορούσε τους ίδιους διαδίκους, την ίδια αίτηση καταχωρίσεως και τον ίδιο απόλυτο λόγο απαράδεκτου.

- 13 Η προσφεύγουσα αναγνωρίζει ότι οι κανόνες που διέπουν τη διαδικασία ενώπιον των τμημάτων προσφυγών δεν προβλέπουν την εξαίρεση μέλους τμήματος το οποίο, υπό την ιδιότητα αυτή, μετέσχε προηγουμένως στην εκδίκαση του ίδιου ζητήματος μεταξύ των ίδιων διαδίκων. Υποστηρίζει εντούτοις ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας συνεπάγεται τη διεξαγωγή δίκαιας δίκης, ήτοι δίκης που δεν μπορεί να δίνει την εντύπωση ότι καταλήγει σε απόφαση στηριζόμενη σε προκατάληψη.

- 14 Συναφώς, η προσφεύγουσα προβάλλει ότι, στην πλειονότητα των κρατών δικαίου, οι δικαστές, διαιτητές ή δικαστικοί πραγματογνώμονες οφείλουν να αυτοεξαιρούνται στο πλαίσιο δεδομένης διαφοράς εφόσον έχουν αποφανθεί κατά το παρελθόν, υπό κάποια από τις ανωτέρω ιδιότητες, επί της διαφοράς αυτής, ώστε να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία πνεύματος.

- 15 Το Γραφείο αντικρούει την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας, καθόσον οι αρχές τις οποίες αυτή επικαλείται δεν εφαρμόζονται στο πλαίσιο των ενώπιόν του διαδικασιών που προβλέπει ο κανονισμός 40/94 και καθόσον τα τμήματα προσφυγών δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως «δικαστήριο».

- 16 Το Γραφείο ισχυρίζεται ότι, εν προκειμένω, ούτε συντρέχει περίπτωση εξαιρέσεως από τις προβλεπόμενες στο άρθρο 132 του κανονισμού 40/94 ούτε παραβιάστηκε γενικώς δεκτή στα δίκαια των κρατών μελών αρχή του δικαίου, ισχύουσα επί των διοικητικών διαδικασιών, η τήρηση της οποίας επιβάλλεται στο Γραφείο δυνάμει του άρθρου 79 του κανονισμού 40/94.
- 17 Επί πλέον, το Γραφείο επισημαίνει ότι δεν υφίσταται κοινοτικός διαδικαστικός κανόνας σύμφωνα με τον οποίο μια υπόθεση, στην οποία η απόφαση ενός οργάνου ακυρώνεται σε δεύτερο βαθμό, δεν μπορεί πλέον να αναπεμφθεί κατόπιν στο όργανο το οποίο έλαβε την απόφαση αυτή.
- 18 Το Γραφείο υποστηρίζει ότι το τρίτο τμήμα προσφυγών αναγνώρισε, με πολλές αποφάσεις του, τον διακριτικό χαρακτήρα σημάτων αποτελούμενων από το σχήμα ενός προϊόντος. Επομένως, ουδείς λόγος υφίσταται για να θεωρηθεί ότι η προβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε αρνητική προκατάληψη.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 19 Επισημαίνεται εκ προοιμίου ότι τα τμήματα προσφυγών απαρτίζονται από μέλη των οποίων η ανεξαρτησία εξασφαλίζεται με τον τρόπο διορισμού τους, με τη διάρκεια της θητείας τους καθώς και με τον τρόπο ασκήσεως των καθηκόντων τους. Επί πλέον, ορισμένες διατάξεις του κανονισμού 40/94 διέπυσε τη διαδικασία ενώπιον των τμημάτων προσφυγών εγγυώνται, μεταξύ άλλων, τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας των διαδίκων.
- 20 Ωστόσο, τα τμήματα προσφυγών αποτελούν μέρος του Γραφείου, το οποίο συνιστά τη διοίκηση την επιφορτισμένη να προβαίνει, υπό τους προβλεπόμενους στον κανονισμό 40/94 όρους, στην καταχώριση των κοινοτικών σημάτων, και συμβάλλουν επίσης, εντός των ορίων που προβλέπονται στον εν λόγω κανονισμό, στην εφαρμογή

του κοινοτικού σήματος [απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 1999, T-163/98, Procter & Gamble κατά ΓΕΕΑ (BABY-DRY), Συλλογή 1999, σ. ΙΙ-2383, σκέψεις 36 και 37].

- 21 Συναφώς, από την προμνημονευθείσα απόφαση BABY-DRY, σκέψεις 38 έως 43, προκύπτει ότι υφίσταται λειτουργική συνέχεια μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών του Γραφείου και ότι τα τμήματα προσφυγών έχουν ιδίως, για να αποφαίνονται επί προσφυγής, τις ίδιες αρμοδιότητες με τον εξεταστή. Επομένως τα τμήματα προσφυγών, παράλληλα με τον υψηλό βαθμό ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, αποτελούν υπηρεσία του Γραφείου επιφορτισμένη να ελέγχει, υπό τις προϋποθέσεις και εντός των ορίων που προβλέπει ο κανονισμός 40/94, τη δραστηριότητα των λοιπών υπηρεσιών της διοικήσεως στην οποία εντάσσονται.
- 22 Συγκεκριμένα, επισημαίνεται ότι, εφόσον ένα τμήμα προσφυγών διαθέτει, ιδίως, τις ίδιες αρμοδιότητες με τον εξεταστή, όταν ασκεί τις αρμοδιότητες αυτές ενεργεί ως διοίκηση του Γραφείου. Κατά συνέπεια, η προσφυγή ενώπιον του τμήματος προσφυγών εντάσσεται, στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας καταχώρισεως, στη συνέχεια της «προδικαστικής αναθεωρήσεως» η οποία διενεργείται από την υπηρεσία «προ της εξετάσεως», σύμφωνα με το άρθρο 60 του κανονισμού 40/94.
- 23 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, τα τμήματα προσφυγών δεν είναι δυνατόν να χαρακτηρισθούν ως «δικαστήριο». Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα δεν μπορεί εγκύρως να προβάλει δικαίωμα επί δικαίας «δίκης» ενώπιον των τμημάτων προσφυγών του Γραφείου.
- 24 Επισημαίνεται επί πλέον ότι τα δικαιώματα άμυνας στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον των τμημάτων προσφυγών διασφαλίζονται διά του άρθρου 132 του κανονισμού 40/94, το οποίο καθορίζει τις περιπτώσεις στις οποίες τα μέλη των τμημάτων προσφυγών μπορούν να αποκλείονται ή να εξαιρούνται και, ιδίως, προβλέπει στην παράγραφο 3 ότι τα μέλη που «εγείρουν υπόνοια μεροληψίας» είναι δυνατόν να εξαιρεθούν από οποιονδήποτε διάδικο.

- 25 Ωστόσο, υπογραμμίζεται ότι, σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, η αίτηση εξαιρέσεως δεν είναι παραδεκτή όταν ο αιτών διάδικος διενήργησε διαδικαστικές πράξεις παρά το ότι εγνώριζε ήδη τον λόγο εξαιρέσεως. Όπως όμως προβάλλει ορθά το Γραφείο, αυτό συμβαίνει εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, αφενός, η προσφεύγουσα δεν προέβαλε την ενδεχόμενη μεροληπτική διάθεση του οικείου τμήματος προσφυγών ή του μέλους του που ήταν εισηγητής στην παρούσα υπόθεση, και που ήταν επίσης εισηγητής κατά την πρώτη απόφαση του ίδιου τμήματος, όταν εκλήθη από το τμήμα αυτό να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της. Αφετέρου, διατυπώνοντας τις παρατηρήσεις της ενώπιον του τμήματος προσφυγών, η προσφεύγουσα διενήργησε διαδικαστική πράξη κατά την έννοια του άρθρου 132, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 40/94 και απώλεσε επομένως τη δυνατότητα να ζητήσει την εξαίρεση των μελών του εν λόγω τμήματος προσφυγών.
- 26 Κατά συνέπεια, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτός.

Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από την παράβαση του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 27 Η προσφεύγουσα δέχεται ότι ένα σχήμα σαπουνιού το οποίο δεν παρουσιάζει παρά διαφορές ελάχιστες και, επομένως, όχι ιδιαίτερες ευκρινείς σε σχέση προς μια συνήθη μορφή σαπουνιού δεν μπορεί κατ' αρχήν να εκληφθεί ως σήμα από το ενδιαφερόμενο κοινό. Ωστόσο, εν προκειμένω, το σημείο διαφέρει σημαντικά από τα παραδοσιακά σχήματα σαπουνιών καθόσον παρουσιάζει μια επιμήκη κοιλότητα στην πλάγια όψη του, ενώ τα συνήθη σχήματα είναι κυρτά τουλάχιστον κατά μήκος της μιας πλευράς.

- 28 Επομένως, στο μέτρο κατά το οποίο είναι ασύνηθες, το εν λόγω σήμα είναι ικανό να δημιουργήσει στο πνεύμα του κοινού έναν συνειρμό μεταξύ του σχήματος του προϊόντος και της προελεύσεώς του από μια συγκεκριμένη επιχείρηση.
- 29 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι από την εκτίμηση του τμήματος προσφυγών, κατά την οποία το κοινό πρέπει να ενημερώνεται προηγουμένως περί του ότι το σχήμα αποτελεί ατομικό σήμα, μπορεί να συναχθεί μια ορισμένη προκατάληψη έναντι των τρισδιάστατων σημάτων, προβάλλει δε ότι η απαίτηση αυτή στερείται νομικής βάσεως. Συναφώς, επισημαίνει ότι σύμφωνα με τη νομολογία στις χώρες της Benelux, δεν είναι ούτε αναγκαία ούτε επιτρεπτή η επιβολή απαιτήσεων αυστηροτέρων από τις προβλεπόμενες στον νόμο, σύμφωνα δε με αυτή τη νομολογία δεν απαιτείται το κοινό να έχει συνείδηση του ότι το σημείο περί του οποίου πρόκειται σχεδιάστηκε ειδικά ώστε να χρησιμεύει για τη διάκριση του προϊόντος και για την υπόδειξη της προελεύσεώς του.
- 30 Συναφώς, η προσφεύγουσα αναφέρεται σε πολλές αποφάσεις εκδοθείσες στη Γαλλία και στις χώρες της Benelux, οι οποίες ακολουθούν την προσέγγιση αυτή τόσο έναντι σημάτων που αποτελούνται από σχήματα συσκευασίας όσο και έναντι σημάτων που αποτελούνται από σχήματα προϊόντων.
- 31 Η προσφεύγουσα προβάλλει επίσης ότι το σχήμα ενός σαπουνιού διαρκεί περισσότερο από ό,τι το λεκτικό σήμα το οποίο μπορεί να το συνοδεύει και γίνεται ευκολότερα αντιληπτό από κάθε άλλο σημείο. Επί πλέον, το σχήμα του είναι ιδιαίτερα πρόσφορο για να το διακρίνει από ένα άλλο σαπούνι στο μέτρο που δεν διατηρείται στην αρχική του συσκευασία.
- 32 Η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι η εκτίμηση κατά την οποία το επίμαχο σχήμα έχει χρηστική λειτουργία δεν αποκλείει να επιτελεί επίσης μια λειτουργία υποδείξεως της προελεύσεως, στο μέτρο κατά το οποίο το ίδιο σημείο μπορεί να επιτελεί περισσότερες λειτουργίες.

- 33 Το Γραφείο υποστηρίζει ότι για να επιτελεί λειτουργία υποδείξεως της προελεύσεως, ένα σημείο πρέπει να γίνεται αντιληπτό ως σήμα και όχι ως απλό στοιχείο περιγραφικό, χρηστικό ή διακοσμητικό. Προς τούτο, ένα σημείο πρέπει να μπορεί να εξατομικεύεται και να απομνημονεύεται ευχερώς. Αυτό δεν συμβαίνει όταν, όπως εν προκειμένω, το σχήμα αποτελεί την υλική παράσταση των προϊόντων τα οποία θεωρείται ότι διακρίνει. Σχήματα, καθεαυτά, είναι ικανά να επιτελέσουν λειτουργία σήματος μόνον αν διαφοροποιούνται από τα συνήθη σχήματα των οικείων προϊόντων.
- 34 Συναφώς, το Γραφείο επισημαίνει ότι, αν και η διακριτική λειτουργία δεν αποκλείει άλλες λειτουργίες, η ύπαρξη των τελευταίων αυτών λειτουργιών μπορεί ωστόσο, όπως εκτίμησε εν προκειμένω το τμήμα προσφυγών, να μειώσει την τάση του σχήματος να εξατομικεύσει το προϊόν και να επιτελέσει λειτουργία υποδείξεως της προελεύσεως.
- 35 Κατά την άποψη του Γραφείου, το σχήμα ενός τεμαχίου σαπουνιού, για να μπορεί να θεωρηθεί ως διακριτικό, πρέπει να παρουσιάζει μη αμελητέα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε σχέση προς τα άλλα σχήματα τεμαχίων σαπουνιών που διατίθενται στο εμπόριο. Συναφώς, το Γραφείο υπενθυμίζει ότι η αξιολόγησή του διενεργείται αποκλειστικά βάσει της παραστάσεως του σήματος, όπως αυτή υποβάλλεται από τον αιτούντα με την πράξη καταθέσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 36 Πρέπει να υπομνησθεί ότι το σχήμα ενός προϊόντος ή της συσκευασίας του μπορεί, κατά το άρθρο 4 του κανονισμού 40/94, να αποτελεί κοινοτικό σήμα, υπό την προϋπόθεση ότι είναι ικανό να διακρίνει τα προϊόντα μιας επιχειρήσεως από τα προϊόντα άλλων επιχειρήσεων. Επί πλέον, κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του εν λόγω κανονισμού, δεν γίνονται δεκτά προς καταχώριση τα «σήματα που στερούνται διακριτικού χαρακτήρα».

37. Εντούτοις, ο γενικός πρόσφορος χαρακτήρας μιας κατηγορίας σημείων να αποτελούν σήμα δεν συνεπάγεται ότι τα σημεία που εντάσσονται στην κατηγορία αυτή έχουν κατ' ανάγκη διακριτικό χαρακτήρα, κατά την έννοια του προμνησθέντος άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', σε σχέση προς ορισμένο προϊόν ή προς ορισμένη υπηρεσία.
38. Τα στερούμενα διακριτικού χαρακτήρα σημεία θεωρούνται ακατάλληλα να επιτελέσουν την ουσιώδη λειτουργία του σήματος, ήτοι να προσδιορίσουν την προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας, προκειμένου να παράσχουν κατά τον τρόπο αυτό τη δυνατότητα στον καταναλωτή ο οποίος αποκτά το προϊόν ή την υπηρεσία που προσδιορίζει το σήμα να προβεί, μεταγενέστερα, στην ίδια επιλογή αν η εμπειρία αποβεί θετική, ή σε διαφορετική επιλογή, αν η εμπειρία αποβεί αρνητική [βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Φεβρουαρίου 2002, T-79/00, Rewe Zentral κατά ΓΕΕΑ (LITE), Συλλογή 2002, σ. II-705, σκέψη 26].
39. Ο διακριτικός χαρακτήρας ενός σήματος πρέπει να εκτιμάται, αφενός, σε σχέση με τα προϊόντα για τα οποία ή με τις υπηρεσίες για τις οποίες ζητήθηκε η καταχώριση και, αφετέρου, σε σχέση με την αντίληψη του οικείου κοινού [απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Μαρτίου 2002, T-358/00, Daimler Chrysler κατά ΓΕΕΑ (TRUCKCARD), Συλλογή 2002, σ. II-1993, σκέψη 55].
40. Επί πλέον, επισημαίνεται ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 40/94 δεν προβλέπει σε διάκριση μεταξύ των διαφόρων τύπων σημείων. Ωστόσο, στην περίπτωση σημείου που αποτελείται από το σχήμα ενός προϊόντος, η αντίληψη του καταναλωτή δεν είναι κατ' ανάγκη η ίδια όπως στην περίπτωση λεκτικού ή κανονιστικού σήματος που αποτελείται από σημείο ανεξάρτητο των προϊόντων τα οποία προσδιορίζει. Συγκεκριμένα, αν το κοινό έχει τη συνήθεια να εκλαμβάνει, αμέσως, λεκτικά ή εικονιστικά σήματα ως σημεία προσδιορίζοντα την εμπορική προέλευση του προϊόντος, δεν ισχύει κατ' ανάγκη το ίδιο όταν το σημείο συγγέεται με την εξωτερική μορφή του προϊόντος.

41. Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι τα σαπούνια είναι προϊόντα συνήθους καταναλώσεως, προοριζόμενα για το σύνολο των καταναλωτών. Κατά συνέπεια, το οικείο κοινό θεωρείται ότι είναι ο μέσος καταναλωτής, ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος. Εντούτοις, πρέπει να ληφθεί υπόψη το στοιχείο ότι ο μέσος καταναλωτής σπανίως έχει τη δυνατότητα να προβάλει σε άμεση σύγκριση των διαφόρων σημάτων, αλλά είναι αναγκασμένος να εμπιστεύεται στην ατελή εικόνα που έχει συγκεράσει στη μνήμη του (βλ., υπό την έννοια αυτή, την απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Ιουνίου 1999, C-342/97, *Lloyed Schuhfabrik Meyer*, Συλλογή 1999, σ. I-3819, σκέψη 26).
42. Επισημαίνεται επίσης ότι το σχήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση μπορεί, κατ' ουσίαν, να χαρακτηρίζεται από ένα ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο του οποίου οι άκρες έχουν λειανθεί.
43. Το ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο αποτελεί όμως σχήμα κοινώς χρησιμοποιούμενο για σαπούνια. Εφόσον το σχήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση δεν αποτελεί παρά ελαφρά παραλλαγή των διαφόρων παραλληλεπιπέδων σχημάτων που χρησιμοποιούνται κοινώς για σαπούνια, δεν θα παράσχει τη δυνατότητα στο οικείο κοινό να διακρίνει κατά τρόπο άμεσο και βέβαιο τα σαπούνια της προσφεύγουσας από τα έχοντα διαφορετική εμπορική προέλευση.
44. Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας κατά το οποίο το επίμαχο σχήμα διακρίνεται από τα κοινώς χρησιμοποιούμενα σχήματα λόγω των κοίλων πλαγίων άκρων, διαπιστώνεται ότι αυτή η ιδιαιτερότητα δεν είναι επαρκής καθόσον αντιπροσωπεύει απλώς μια λεπτομέρεια του συνόλου το οποίο αντιλαμβάνεται ο καταναλωτής, λεπτομέρεια η οποία δεν είναι ικανή να μεταβάλει τη γενική του εντύπωση.
45. Συγκεκριμένα, η παρουσία κοίλων πλαγίων άκρων δεν επηρεάζει κατά τρόπο σημαντικό την εξωτερική μορφή του σαπουνιού και δεν μπορεί συνεπώς να θεωρηθεί ότι αποτελεί αισθητή διαφορά σε σχέση προς τα κοινώς χρησιμοποιούμενα σχήματα σαπουνιών.

- 46 Επί πλέον, στην περίπτωση κατά την οποία ο καταναλωτής θα έστρεφε την προσοχή του στα κοίλα πλάγια άκρα, δεν θα τα θεωρούσε ευθύς εξαρχής ως ένδειξη της εμπορικής προελεύσεως. Συγκεκριμένα, τα κυρτά ή κοίλα πλάγια άκρα αποτελούν στοιχεία τα οποία θα θεωρηθούν προπάντων ως λειτουργικό στοιχείο που επιτρέπει το εύκολο πιάσιμο του σαπουνιού ή ως αισθητική τελείωση. Επομένως, δεν θα εκληφθούν άμεσα και δεν θα συγκρατηθούν στη μνήμη ως συνιστώντα διακριτικό σημείο και δεν θα μπορέσουν να χρησιμοποιηθούν από το οικείο κοινό για τη διάκριση, χωρίς τη δυνατότητα συγχύσεως, μεταξύ ενός σαπουνιού αυτού του σχήματος και σαπουνιών με παρόμοιο σχήμα.
- 47 Επομένως, έστω και εάν το σχήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση δεν είναι ακριβώς το ίδιο με υπάρχον στην αγορά σχήμα σαπουνιού, δεν παρουσιάζει ωστόσο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά δυνάμενα να υποδεικνύουν στον καταναλωτή την εμπορική προέλευση των προϊόντων.
- 48 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας κατά το οποίο είναι δυνατό το κοινό να έχει αντίληψη μη συνειδητή αλλά επαρκή του σήματος ώστε να συνάγει την εμπορική του προέλευση, διαπιστώνεται ότι τέτοια ανάλυση εμπίπτει στην πραγματικότητα στην εκτίμηση του αποκτώμενου διά της χρήσεως διακριτικού χαρακτήρα που αποτελεί το αντικείμενο ειδικής διατάξεως, ήτοι του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 40/94, αποκτώμενου διά της χρήσεως διακριτικού χαρακτήρα που οδηγεί στην πραγματικότητα στην αναγνώριση της υπάρεξως σήματος το οποίο, αρχικώς, δεν ήταν καθεαυτό αντιληπτό.
- 49 Επί πλέον, τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας, τα οποία αντλούνται εκ του ότι το σχήμα ενός σαπουνιού διαρκεί περισσότερο από το λεκτικό σχήμα το οποίο μπορεί να συνοδεύει το εν λόγω προϊόν, καθώς και εκ του ότι το προϊόν δεν παραμένει εντός της αρχικής του συσκευασίας, δεν είναι λυσιτελή καθόσον αναφέρονται στην εκ μέρους του καταναλωτή χρήση του προϊόντος στην καθημερινή ζωή και όχι στην αντίληψη του σήματος από τον καταναλωτή κατά την πράξη της αγοράς. Το σχήμα αυτό θα ήταν εξάλλου εντελώς αόρατο αν η συσκευασία δεν είχε επίσης το ίδιο σχήμα.

50 Τέλος, όσον αφορά τα επιχειρήματα που αντλεί η προσφεύγουσα από τη νομολογία εθνικών δικαστηρίων, διαπιστώνεται, αφενός, ότι, κατά πάγια κοινοτική νομολογία, το κοινοτικό καθεστώς σημάτων αποτελεί αυτόνομο σύστημα [βλ. την προ-μνημονευθείσα απόφαση Σχήμα σαπουνιού, σκέψεις 60 και 61, και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 5ης Δεκεμβρίου 2000, T-32/00, Messe München κατά ΓΕΕΑ (electronica), Συλλογή 2000, σ. II-3829, σκέψη 47] και, αφετέρου, ότι η νομολογία την οποία παραθέτει η προσφεύγουσα δεν είναι λυσιτελής καθόσον δεν αναφέρεται ούτε σε σχήματα συγκρίσιμα προς το σχήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση ούτε σε προϊόντα που μπορούν να εξομοιωθούν με σαπούνια. Απεναντίας, επισημαίνεται ενδεικτικώς ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αναφέρεται σε δύο αποφάσεις εθνικών δικαστηρίων με τις οποίες απορρίπτεται η αίτηση καταχώρισεως σήματος της προσφεύγουσας για αυτό το σχήμα σαπουνιού.

51 Κατά συνέπεια, διαπιστώνοντας, αφενός, ότι το σχήμα του οποίου ζητείται η καταχώριση δεν αποτελεί παρά μικρή παραλλαγή σε σχέση προς τα τυπικά σχήματα σαπουνιών και, αφετέρου, ότι, αν τα χαρακτηριστικά του επίμαχου σχήματος ενέπιπταν στην αντίληψη του οικείου κοινού, τα χαρακτηριστικά αυτά θα εκλαμβάνονταν προπάντων ως έχοντα χρηστική λειτουργία προοριζόμενη να επιτρέψει το εύκολο πιάσιμο του σαπουνιού, ορθώς το τμήμα προσφυγών κατέληξε στην εκτίμηση ότι το σχήμα αυτό δεν είναι ικανό να υποδείξει άμεσα στο οικείο κοινό μια ιδιαίτερη εμπορική προέλευση.

52 Επομένως, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

53 Η προσφυγή είναι συνεπώς απορριπτέα στο σύνολό της ως αβάσιμη.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 54 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η προσφεύγουσα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα του Γραφείου, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα του τελευταίου.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.**

Βηλαράς

Tiili

Mengozzi

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

M. Βηλαράς